

Warszawa, maj 2007 r.

DPP-P-012/2007

W odpowiedzi na pismo w sprawie zasad ustanawiania blokady na rachunku papierów wartościowych Urząd Komisji Nadzoru Finansowego uprzejmie informuje, że nie podziela stanowiska przedstawionego w Pani piśmie.

Zgodnie z art. 5 ust 1 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004 r. o niektórych zabezpieczeniach finansowych (Dz. U. Nr 91 poz. 871, z późn. zm.) (ustawa) umowa o ustanowienie zabezpieczenia finansowego powinna określać wierzytelności finansowe podlegające zabezpieczeniu oraz sposób zabezpieczenia polegającego m.in. na ustanowieniu przez ustanawiającego zabezpieczenie na rzecz przyjmującego zabezpieczenie zastawu na prawach do środków pieniężnych lub na instrumentach finansowych (zastaw finansowy) albo ustanowieniu blokady na rachunku papierów wartościowych lub na innym rachunku na którym zapisywane są instrumenty finansowe niebędące papierami wartościowymi albo na koncie depozytowym papierów wartościowych, zgodnie z odrębnymi przepisami. Przepisami odrębnymi regulującymi zasady ustanawiania blokady, o której mowa w art. 5 ust 1 pkt 3 ustawy są przepisy rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2005 r. w sprawie trybu i warunków postępowania firm inwestycyjnych oraz banków powierniczych (Dz.U. z 2006 r. Nr 2, poz. 8) (rozporządzenie). Jednocześnie zgodnie z art. 6 ustawy do zabezpieczenia wierzytelności finansowych polegającego na ustanowieniu blokady, stosuje się odpowiednio przepisy o zastawie finansowym.

W mojej ocenie, art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy wskazuje jedynie dopuszczalny na podstawie ustawy sposób zabezpieczenia wierzytelności, natomiast do zasad ustanawiania blokady zastosowanie powinny mieć normy szczególne zawarte w rozporządzeniu, na co wskazuje bezpośrednio zawarte w tym przepisie odesłanie do przepisów odrębnych. Zawarte w art. 5 sformułowanie o ustanowieniu blokady na rachunku nie może mieć zatem rozstrzygającego znaczenia dla ustalenia dopuszczalnego sposobu ustanowienia blokady. Pragnę w szczególności zwrócić uwagę, iż przepisy Rozporządzenia nie przewidują dokonywania blokady rachunku lecz stanowią wprost (§ 120), iż zablokowane mogą zostać jedynie maklerskie instrumenty finansowe, wskazane w umowie o ustanowienie blokady finansowej. Ustanowienie blokady polega więc na zablokowaniu maklerskich instrumentów finansowych, a nie na zablokowaniu rachunku papierów wartościowych lub innego rachunku, na którym zapisane są instrumenty finansowe niebędące papierami wartościowymi. W związku z tym nie jest dopuszczalne objęcie blokadą wszystkich instrumentów finansowych, które będą zapisywane na tym rachunku od dnia ustanowienia blokady do dnia jej wygaśnięcia. Taki sposób ustanowienia blokady spowodowałby bowiem niedopuszczalne przez przepisy rozporządzenia zablokowanie rachunku papierów wartościowych. Ponadto należy zwrócić uwagę, iż § 120 rozszerza określony w art. 5 ustawy obligatoryjny zakres postanowień, które powinna zawierać umowa o ustanowienie blokady finansowej. Zgodnie z tym przepisem umowa powinna wskazywać maklerskie instrumenty finansowe, które zostaną objęte blokadą.

Niezbędne jest zatem określenie w umowie zarówno rodzaju jak i liczby maklerskich instrumentów finansowych, które zostaną objęte blokadą.

Odnośnie zagadnienia dotyczącego możliwości zawarcia w umowie o ustanowienie blokady prawa użycia maklerskich instrumentów finansowych, pragnę zwrócić uwagę na następujące kwestie. Blokada instrumentów finansowych oraz zastaw finansowy stanowią odrębne instytucje prawne. Dla każdej z tych instytucji ustawodawca przewidział możliwość wprowadzenia do umowy o ustanowienie zabezpieczenia finansowego szczególnych postanowień. W przypadku zastawu finansowego szczególnym postanowieniem umowy może być ustanowienie prawa użycia przedmiotu zastawu rejestrowego (art. 5 ust. 3 ustawy). Możliwości takiej nie przewidziano natomiast w przypadku umowy o ustanowienie zabezpieczenia finansowego, polegającego na ustanowieniu blokady. Wprawdzie art. 6 ustawy stanowi, iż do zabezpieczenia wierzytelności finansowych polegających na ustanowieniu blokady stosuje się odpowiednio przepisy o zastawie rejestrowym, jednakże w mojej ocenie nie oznacza to, iż wszystkie specyficzne dla umowy zastawu finansowego postanowienia mogą zostać wprowadzane także do umowy o ustanowienie blokady. Należy bowiem zwrócić uwagę, że art. 5 ust 3 ustawy wyraźnie stanowi, iż prawo użycia może zostać wprowadzone jedynie do umowy o ustanowienie zastawu finansowego. Nie wydaje się zatem uprawnione stanowisko, iż ustawodawca pomimo wyraźnego wyłączenia możliwości wprowadzenia prawa użycia instrumentów finansowych do umowy o ustanowienie blokady, jednocześnie dopuścił taką możliwość na mocy odesłania zawartego w art. 6 ustawy. Prowadziłoby to bowiem do uznania zawartego w art. 5 ust 3 ustawy zastrzeżenia, iż prawo użycia instrumentów finansowych może dotyczyć jedynie umowy o ustanowienie zastawu za zbędne lub pozbawione znaczenia prawnego. Nie ulega tymczasem wątpliwości, iż nie jest dopuszczalna taka wykładnia jednoznacznego przepisu ustawy, która pozbawiałaby jego część jakiegokolwiek znaczenia prawnego. Potwierdzeniem powyższego stanowiska są przepisy rozporządzenia, które nie przewidują możliwości używania przez wierzyciela maklerskich instrumentów finansowych objętych blokadą. Jednocześnie pragnę podkreślić, iż zaproponowana przez Panią wykładnia przepisów ustawy, polegająca na stosowaniu wszystkich przepisów regulujących zastaw rejestrowy do blokady instrumentów finansowych, prowadziłaby do zatarcia wprowadzonych przez ustawodawcę różnic między konstrukcją prawną zastawu finansowego oraz blokady maklerskich instrumentów finansowych. Nie ulega tymczasem wątpliwości, iż celem ustawodawcy było wprowadzenie dwóch sposobów zabezpieczenia wierzytelności finansowych różniących się możliwością ukształtowania uprawnień wierzyciela i dłużnika.